

žalobkyni při nákupu zboží to nebylo neznámo. Na to lze usuzovati z té okolnosti, že žalobkyně zaplatila i kyselinu šťavelovou, ačkoliv před tím vytýkala žalované, že cena jest lichvářská. I kdyby se mělo za to, že smlouvy s žalovanou firmou uzavřené následkem své zdánlivé lichvářské povahy jsou dle Šu 879 obč. zák. neplatny, nemůže žalobkyně žádati za vrácení toho, co bylo zapláceno, poněvadž platila, ačkoliv jí byla známa udánlivá zmatečnost uzavřených kupních smluv. Nelze tudíž spatřovati vadnost řízení v tom, že nebyly připuštěny důkazy o té okolnosti, že žalobkyně nevěděla o lichvářském rázu smluv kupních.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Dovolatelka uvádí, že v době, kdy zboží kupovala, panovaly v cenách všech chemikálií tak překotné poměry, že ani odborník nemohl zjistiti příčiny těchto abnormalit, a že teprve speciálními studii bylo možno dospěti ke zjištění, jaké poměry působily na ceny toho kterého zboží a zda byly ceny těmito poměry odůvodněny. Odvolací soud měl prý tedy připustiti nabízené důkazy a zjistiti, zda jsou tu podklady pro domněnku, že byly cenové poměry a výrobní náklady objednaných chemikálií žalobci známy. Tyto důkazy nebyly nižšími stolicemi právem připuštěny. Žalobkyně jest protokolovanou firmou a označuje se v žalobě sama jako »továrna chemických výrobků« a není tedy jen obchodníkem, jak v dovolání uvádí, ač ani na tom by nezáleželo. Ať již je výrobcem zboží neb obchodníkem, musí býti u ní předpokládáno, že má potřebné odborné znalosti spadající do oboru její výroby a jejího obchodu, tedy i znalosti poměrů cenových a nákladů výrobních onoho zboží, které za účelem dosažení zisku k dalšímu zcizení kupuje. Lichevní zákony, vydané v době válečné a poválečné, měly za účel chrániti především spotřebitele od nemírných požadavků výrobců a obchodníků. Ten, kdo kupoval zboží, aby je se ziskem dále prodal, musil sám posouditi, zda je cena, za kterou koupil, přiměřená. Proto také ustanovoval § 2 zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. o lidových soudcích cenových, že ten, kdo získal předměty potřeby k dalšímu zcizení, nemá nároku na vrácení přeplatku a nesmí se náhrady jeho soudně domáhati. Nemůže býti tedy přemrštěnost ceny, za kterou obchodník zboží koupil, uznána za důvod zrušení smlouvy podle Šu 879 obč. zák. S překotnými změnami v cenách zboží musil v dobách poválečných každý obchodník počítati, aniž mu však vzešly nějaké nároky v případě, když jeho kalkulace nebyla správná. Nejdeť tu o omyl ve smyslu Šu 1431 obč. zák., nýbrž o náhodu, která stihá podle Šu 1311 obč. zák. žalobkyni samu.

Čís. 2324.

Jest na dráze, odvolávající se na vyšší moc, jež prý nastala vypleněním vagonu vojskem vracejícím se za převratu z fronty, by prokázala, že učinila všemožná opatření, by tomu bylo zabráněno.

(Rozh. ze dne 27. února 1923, Rv I 1042 /22.)

Dne 28. října 1918 zaslány byly žalobkyni z Mariboru do Chebu zavazadla. Při průjezdu Lincem byl vagon, v němž byla zavazadla, vyloupen maďarským vojskem, vracejícím se z fronty. Žalobu proti Československému eráru o náhradu škody procesní soud prvního státního soudu zamítl mimo jiné z těchto důvodů: Dle názoru soudu dlužno vyplnění sporné zásilky pokládati za vyšší moc ve smyslu Šu 84 žel. dopr. ř. a čl. 30 odstavec první mezinárodní úmluvy o železniční dopravě zboží, a též ve smyslu obecného ustanovení čl. 395 odstavec první obch. zák. Ježto dle těchto ustanovení při prokázané vyšší moci dráha jakožto povozník neručí za škodu, vzniklou ztrátou, úbytkem nebo poškozením zásilky, slušelo žalobu zamítnouti. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Osvojiv si podle Šu 498 odstavec první c. ř. s. bezvadná skutková zjištění procesního soudu, sdílí odvolací soud jeho správně doličené přesvědčení, že železniční správě nebylo lze zabrániti vyplnění zboží a vyloupení zásilky, o niž jde, neukázněnými tlupami ozbrojených vojáků v době, kdy — jak všeobecně známo — spolehlivý personál byl na bojišti a dráha neměla ani dost spolehlivých a způsoblivých lidí k provozu, neku-li, by mohli čeliti takovému odpůrci. Neprávem vytýká odvolatelka, že se dráha nepostarala o bezpečné uschování zásilky, když ani netvrdí, že to bylo za zjištěné situace možným. Sluší tedy v tomto případě vyloučiti zavinění a ručení dráhy za škodu žalobkyně podle čl. 395 obch. zák. a Šu 84 žel. dopr. ř. z důvodu vyšší moci, kterou dokázaná událost jest.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by o ní dále jednal a ji znovu rozhodl.

Důvody:

Právnímu názoru odvolacího soudu nelze přisvědčiti. Podle něho podařil se žalované straně důkaz, že ztráta zboží byla způsobena vyšší mocí. Bylo povinností dráhy, by dokázala jsoucnost tohoto nebo jiného sprostředkujícího důvodu dle Šu 84 žel. dopr. ř. a tu nutno zdůrazniti, že tento důkaz nesmí zůstavovati mezer, že tedy na dráze a nikoli na žalobkyni bylo, by úplně dokázala, že se postarala o bezpečné uschování zásilky a že učinila vše, co bylo za stávajících okolností možným. Po této stránce velice závažným je zjištění odvolacího soudu, že podobné vyloupení železničních zásilek bylo v tehdejší době následkem valení se vojska z fronty každodenním úkazem, že sporná zásilka byla v Linci při drancování rychlozboží takovým ozbrojeným vojskem vyloupena a že podle všeobecně známých poměrů tehdejších nebylo dráze naprosto možno tomuto vyplnění železničních zásilek tlupami neukázněných a bezuzdných, z fronty valem domů se vracejících vojáků zabrániti, ježto v této době převratové nebylo vůbec moci po ruce, která by mohla vracející se vojsko udržeti na uzdě a takovému plenění a loupení vojska vůbec zabrániti. Takovéto po většině na udánlivě všeobecně známých poměrech založené zjištění nižších stolic nemůže však nahraditi plný a neomezený důkaz sprostředkujícího, v Šu 84 žel. dopr. ř. uvedeného důvodu. Nebylo ani v nejmenším tvrzeno a

také ne dokázáno, že žalovaná strana vůči tomuto každodenně se opakujícímu, tedy předvídatelnému plenění vůbec nějak čelila a nějaká opatření učinila. Nebyla řešena otázka, proč dráha za takového jí známého stavu zásilky k dopravě přijímala, když musila už napřed vědět, že budou v Linci při každodenním plenění vydrancovány. A také nebyla řešena otázka, proč dráha za takového jí známého stavu zásilkový provoz bezvýhradně vykonávala, a zdali skutečně neměla k němu dost spolehlivých a způsobilých lidí. Břímě dukazní žalovanou tížící o těchto okolnostech se žalované nemůže býti svalováno poukazem na všeobecně známé poměry.

Čís. 2325.

Kupitel jest oprávněn odmítnouti zboží, jež zaslal mu prodatel předčasně, žádaje zároveň zaplacení kupní ceny.

(Rozh. ze dne 27. února 1923, Rv I 1055 22.)

Dle smlouvy z konce prosince 1920 měla žalobkyně dodatí žalované zboží (látky) koncem února 1921. Žalobkyně zaslala zboží již 15. ledna 1921 a požadovala zaplacení kupní ceny při obdržení zboží, žalovaná však odmítla přijetí zboží pro předčasnost. Žalobu o zaplacení kupní ceny oba nižší soudy zamítly, odvolací soud mimo jiné z těchto důvodů: Dle ustanovení čl. 326 obch. zák. a §u 902 obč. zák., byl-li určen čas, kdy smlouva se má splnit, má býti závazek splněn v tomto určeném čase. Dle ustanovení čl. 342 obch. zák. musí býti cena kupní, pokud jinak nebylo ujednáno, zapravena při odevzdání zboží. Poněvadž ohledně placení zboží strany ničeho neujednaly, měla býti cena za ně zaplacená teprve koncem února 1921, kdy zboží zasláno býti mělo. Z posudku znalce plyne dále, že zboží, o němž se jedná, prodává se pravidelně až v březnu, tak že žalovaná mohla mít zájem na tom, aby jí zboží teprve koncem února 1921 bylo zasláno. Žalobkyně zaslala nejen zboží 5 až 6 neděl dříve, než je zaslati měla, nýbrž žádala též dřívější jeho zaplacení. To odporovalo úmluvě i předpisům citovaných zákonných ustanovení a proto byl žalovaný, přihlížejíc i k ustanovení §u 1413 obč. zák. oprávněn odmítnouti přijetí zboží. Žalobkyně snaží se sice dovoditi, že žalovaná měla zboží podržeti, třeba jí bylo předčasně zasláno a brániti se proti placení ceny kupní, ale neprávem. Vždyť, nehledíc k tomu, že plnění žalobkyně odporovalo nejen úmluvě i zákonu, mohlo předčasné převzetí zboží žalovaným mít pro něho nepříznivé následky. Již dle posudku znalce šlo o zboží prodejné až v březnu. Převzetím zboží stala by se žalovaná jeho vlastnící a jako taková musila by nésti všechny důsledky z toho vyplývající. Musila by nésti na příklad nebezpečí jeho poškození, znehodnocení, zkázy a pod., čehož žalobkyně byla by sprostěna a v čas splatnosti kupní ceny tuto požadovati mohla.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.